

Három szerencsefia

Egyszer egy öregember maga elé hívta a három fiát. – Vén vagyok már – mondta –, érzem, közeleg a halálom. Pénzem nincs, de azért nem távozom üres kézzel a világból. Egyikötöknek hagyok egy kakast, a másik kap egy kaszát, a harmadiké meg legyen ez a macska. Haszontalan jószágoknak látszanak, de csak rajtatok áll, hogy szerencsét csináljatok velük. Keressetek olyan országot, ahol az ilyesmit nem ismerik. Meglátjátok, egykettőre boldogultok velük. Az öreg ezután nemsokára meghalt. A testvérek illendően eltemették, aztán a legidősebb azt mondta: – Útnak indulok, megpróbálom, mire megyek a kakasommal. Szegények vagyunk, legalább addig is kevesebb kenyér fogy a háznál, amíg odajárok. Hóna alá vette az örökségét, és nekivágott vele a világnak. De bármerre ment, mindenütt ismerték a kakast. A városokban ott ült a tornyok tetején a szélkakas, csikorgott, s ide-oda forgott a szélben; a falvakban meg úton-útfélen igazi, élő kakasok kukorékoltak. "No, szegény jó édesapám, te aztán eltaláltad, hogyan csinálják a szerencsét!" – gondolta magában a fiú, mikor már vagy a hetedik országot róttá, de még csak ügyet sem vetettek sehol a kakasára. Végül elért a tengerhez, nagy bújában hajóra szállt, s eljutott egy távoli szigetre. Alighogy a partra lépett, összesereglett a város apraja-nagyja, mozdulni se lehetett a kikötőben; mutogatták egymásnak, mi van a fiú hóna alatt, s egyre azt kérdezték: – Mi az? Mi az? – Kakas – felelte a fiú: – Hát az mire jó? – faggatták tovább. A fiú látta, hogy itt még hírből sem ismerik a kakast; kiállt hát a főváros piacának a kellős közepére, és elkezdte magasztalni a jószágát. – Ide nézzetek! Ez aztán a nemes állat! Rubinpiros koronája van, és sarkantyút hord, mint egy vitéz. Ráadásul az időjósláshoz is ért. Hárma rikkant minden éjjel, és jelenti, hány óra van; a harmadik rikkantás után fölkel a nap. Ha pedig nappal szól, bizonyosak lehetnek benne, hogy idő változás lesz. Ámult-bámult a nép, és fenn virrasztott egész éjjel, úgy leste nagy gyönyörűséggel, hogyan jelenti harsány hangon a kakas kettőkor, négykor meg hatkor az időt. Mikor aztán a harmadik kakasszó után fölkel a nap, vége-hossza nem volt az ujjongásnak, csodálkozásnak, lelkesedésnek. – Meg kell szereznünk ezt a csodaállatot! – mondták. Küldöttséget szerveztek, a fiú elébe vonultak, és megkérdezték, eladná-e a kakasát, és ha igen, mennyiért. – Annyi aranyért, amennyit egy szamar elvisz a hátán – felelte a legény. – No, az igazán nem sok ilyen ritka kincsért! – mondták, és megadták neki, amit kért. A két kisebbik testvérnek leesett az álla, mikor a bátyjuk beállított az udvarba arannyal megrakott szamarával. A középső rögtön kijelentette: – Én is útra kelek, hátha aratok valamit a kaszámmal! Sok országot bejárt, de akármerre járt, mindenütt ismerték már a kaszát. Szegény fiúnak kezdett felkopni az álla és hervadni a reménysége. Bánatában ő is hajóra szállt, s ő is eljutott egy távoli szigetre. A kikötőben jól megnézték, miféle furcsa holmit cipel a hátán, soha életükben nem láttak még olyat; de hagyták, hadd menjen vele, amerre akar. A fiú nekivágott a határnak. Éppen nyár eleje volt, aratásidő. Amerre csak nézett, mindenütt tiszta búza ringott, simogatta az enyhe szél a bókoló kalászokat. "Ha másképpen nem boldogulok – gondolta a fiú –, beállok aratómunkásnak, legalább megkeresem a kenyeremet." Mikor a búzamező végére ért, olyasmit látott, hogy elhült tőle. Ágyúkat vontattak a tábla szélére, tüzerek sűrögtek-forogtak, parancsok harsantak, aztán egyszerre megdördültek az ágyúk, és iszonyatos zenebonával okádni kezdték a tüzes golyókat. A fiú lesunyta a fejét, nehogy

eltalálják, és egy golyó levigye a kobakját. Nézett jobbra, nézett balra, kereste az ellenséget, de mert egy árva lelket nem látott se közel, se távol a tüzéren kívül, végül is a közelükbe óvakodott, s egy fatörzs mögül odakiáltott az egyik katonának: – Mi az, koma, kitört a háború? – Dehogya tört! – bosszankodott a katona az ostoba kérdésen. – Nem látod, hogy aratunk? No, most már a fiú megértette, hogy ez itt így szokás: ha a gabona beérik, ágyúval akarják levágnak. Csak hát az ilyesmi elég bizonytalan dolog. Az egyik lövés magasabbra sikerült a kelleténél, a másik meg szár helyett a kalászt találta el, s úgy szétszórta a magot, hogy mind kárba ment. S ráadásul a nagy lárma! "Ha itt a fél ország nem süket, hát senki!" – gondolta. Megvárta, míg tűzszünet lett, akkor előlépett a fa mögül, megfente a kaszáját, beállt a táblába, és vágni kezdte a búzát. Dőltek az arany rendek; a mi emberünk csak úgy vágta szépen a gabonát, s közben mosolygott a bajusza alatt, mert mire a harmadik rendet vágta, már ott tátotta a száját az egész hadsereg a tábla szélén. Messziről fényes hintókban, pompás paripákon jött a vezérkar megszemlélni, mi történik. Megfújták a trombitákat, a fiút tisztességgel odavezették a tábornok elé, és föltették neki a kérdést, eladja-e csodálatos szerszámát, s ha igen, mennyiért. – Egy jó lóért meg annyi aranyért, amennyit elbír – felelte a fiú. Megadták neki örömmel. Bezzeg csodálkoztak rajta otthon, amikor beállított a szerzeményével! Csak a legkisebb testvérnek fájt a szíve: lám, a két bátyja márt gazdag, egyedül ő neki nincs semmije a macskáján kívül. – Nekem nincs itt tovább maradásom – mondta –, nem eszem a más kenyerét, én is elindulok szerencsét próbálni! A bátyjai marasztalták, kérlelték, ne menjen, maradjanak együtt, ami az egyiké, az a másiké is, megosztóznak testvériesen mindenben; de hiába, a legkisebbik fiút csak nem lehetett jobb belátásra bírni. – Én sem a máséból akarok élni, hanem a saját szerencsémeket akarom megcsinálni. No, nem sok kilátása volt rá, az egyszer biztos! Országról országra vándorolt, de mindenütt annyi volt a macska, hogy még az útfélre is jutott belőlük. Ha városba vitt az útja, ott sétáltak a tetőkön; ha falun ment át, ott szunyókáltak a konyha küszöbén; ha meg falu és város közt a szabad határban járt, nem ott látta őket egerészni a tarlókon? Végül úgy elbúsult, hogy már látni sem akarta ezt a világot, legszívesebben kivándorolt volna belőle a macskájával. Utoljára is leült egy nagy köre a tengerparton, gondolta, beleveti a macskáját a hullámokba, aztán magát is elemészti bennük. Hanem aztán mégis jobbat eszelt ki: hajóra szállt, addig utazott a tengeren, ameddig a hajó vitte. Mikor kikötöttek, nekiindult a városnak, hátha talál valami munkát, amiből megélhet maga is meg a macskája is. Ide is, oda is bekopogtatott a boldogtalan, de mindenütt elutasították. – Fölfogadni valakit? Ugyan, hogy képzeled! Örülünk, ha nekünk magunknak marad egy falatka kenyér! Mikor már vagy a hatodik helyen hallotta ugyanezt, s mindenütt csak kedvetlen, savanyú arcokat látott, mintha az egész országot ecetbe mártották volna, nem állta meg tovább, megkérdezte: – De hát mi bajotok van tulajdonképpen? Látom a nagy hembárokról, hogy bőven teremhet gabonátok, az utcáitok tele vannak üzletekkel, a házaitek szépek, tágasak; csupa vidámságnak kellene lennie, mégis olyan itt minden, mint egy temetésen. Mi bánt hát? – Az egerek! – jajdultak fel. – Tönkretesznek az egerek: megeszik a gabonánkat, megrágják a bútorunkat, aláfúrják a házainkat, még a végén odáig merészkednek, hogy minket is megölnek. Nincs segítség, megemészte mindnyájunkat az egérvészedelem! – Hát a királyotok miért nem intézkedik? – kérdezte a fiú, s rákoppintott a macska orrára, mert a cirmos már igen nyugtalankodott az egérszag miatt. – A királyunk! – legyintettek búsan. – Szegény királyunk egészen odavan, se nappala, se éjjele; maholnap a saját palotájából is kikergetik az egerek. A fiú megmutattatta

magának, merre visz az út a palotába, és jelentkezett a királynál a macskával. – Uram királyom, csak egy kegyet kérek tőled: engedd meg, hogy ma éjszaka itt háljak az állatommal a palotádban, mégpedig abban a teremben, ahol a legtöbb az egér! – Van az itt bőven mindenütt! – sóhajtotta a király. De azért találtak mégis egy termet, ahol még a szokottnál is több volt; oda bevitték a fiú vacsoráját, s rázárták az ajtót. Az udvar meg, élén a királlyal, kivonult a szabad ég alá, mert meleg nyár volt, s ott mégsem háborgatták őket úgy az egerek. A fiú megvacsorázott, de a macskának nem adott egy falatot sem, nehogy elverje az éhét. Mikor jóllakott, kényelmesen lefeküdt, és útjára engedte a cirmost. Reggel jön az udvarmester, bekopogtat a fiúhoz, belép a terembe, és majd hanyatt vágódik a meglepetéstől. A macska ott hever középütt, a pocakja, mint a duda, körülötte pedig terítve a padló döglött egerekkel. Az udvarmester, ahogy magához tért, rohant a királyhoz elújságotni, mit látott. A király fölsietett a palotába, és a tulajdon szemével is megbizonyosodott a dologról. Azt sem tudta, hová legyen örömeben, meghúzatta a harangokat, egész országra szóló ünnepséget rendelt el, és rögtön meg akarta tenni a fiút hercegnek. Hanem az elhárította a megtiszteltetést. – Nem kívánok én herceg lenni, haza akarok menni a falumba, de ha akarjátok, jó pénzért nálatok hagyom az egérölömet. – És mit kérsz érte? – tudakolta a király. – Egy öszvért, megrakva annyi arannyal, amennyit elbír. – Ha csak ilyen csekélység a szíved vágya! – mondta a király, és azonnal kiadta a parancsot a kincstárnokának: rakják meg arannyal az ország legerősebb öszvérét, s adják a fiúnak. Így hát a három testvér közül ő járt a legjobban, mert tudvalevő, hogy az öszvér mind a szárnál, mind a lónál jobban bírja a terhet. És ezzel vége is volna a mesének, ha a macska ott nem maradt volna a királyi palotában. De ott maradt; igen jól érezte magát, és buzgón öldöste az egereket. Csak egy baj volt: hogy a fiú elfelejtette meghagyni az udvarmesternek, hogy az egerek mellé vizet is adjanak ám a macskának! Mint már mondtam, meleg nyár volt; a nagy munkában alaposan kimelegedett a cirmos, és erősen megszomjazott. Abbahagyta hát egy kicsit a vadászást, fölszegte a fejét, és nagyot kiáltott: – Nyau! Nyau! Nosza, megrettent a király, megrémült az egész udvari nép; hanyatt-homlok kiszaladtak a palotából. Kint aztán nyomban tanácsot tartottak, meghánytákvetették, mit tegyenek, és végül úgy döntöttek, követeket küldenek a macskához, fölszólítják, hagyja el a palotát. – Az egereket megszoktuk már – mondta az udvarmester –, inkább emésszen meg az a veszedelem, mint hogy egy ilyen rettenetes szörnyeteg zsarnokoskodjék rajtunk! Igen ám, de ki legyen a követ? Nem akadt az egész udvartartásban, aki önként vállalkozott volna a kockázatos feladatra. Végül sorsot húztak, és a sor a király főpohárnokára esett. – Se feleségem, se családom – mondta búsan a főpohárnok –, se asszony nem sirat, se gyerek nem jajgat utánam, ha odaveszek; szívesen fölláldozom életemet a te nyugalmadért, uram királyom! Azzal kihúzta magát és peckesen, gyászosan, méltóságteljesen, mint aki a halálba megy, fölvonult a palotába. Ott találta a macskát az egyik teremben, amint éppen egy egeret pofozott nagy mérgesen. Mélyen meghajolt előtte, és annak rendje és módja szerint átadta neki a nagytanács üzenetét: A macska egy kukkot sem értett az egészből; csak azt látta, hogy az ember nem hozott vizet; hát nagy keservesen rányivákolt: – Nya-u! Nya-u! A főpohárnok soha életében nem hallott macskanyávogást; úgy értette, mintha az egérölő fölháborodva azt felelné az üzenetre: – Vagy úgy? Vagy úgy? Iszonyúan megijedt, kihátrált az ajtón, aztán rohant le a kertbe a királyhoz, ahogy csak öreg lábai bírták. – Uram királyom, nem akar kimenni! – rebegte. – Hát ha magától nem megy, kényszeríteni kell! – mondta kemény elszánással a király. Ágyukat vontattak szembe a palotával, kihirdették az

ostromállapotot, riadóra fűvették a kürtöket, aztán kiadták a parancsot a támadásra. Eldördültek az ágyúk, tüzet fogott a tető, recsegve-ropogva égett a palota. A macska ijedten fülelt föl a zenebonára, aztán mikor a tűz addig a teremig harapódzott, amelyikben őcirmossága éppen az egereket öldökölte – se szó, se beszéd, kiugrott az ablakon, és világgá szaladt. Az ostrom pedig tovább folyt, dörögtek a sortüzek, omlottak a falak, aztán mikor elérkezettnek látszott rá az idő, a király parancsot adott a rohamra. A gyalogság szuronyt szegezve benyomult a palotába, de bizony nem lelt benne mást, mint egy halom füstölt egeret meg a nagy semmit.